

49.753

ZVLÁŠTNÍ OTISK ZE SBORNÍKU PRACÍ
I. SJEZDU SLOVANSKÝCH FILOLOGŮ V PRAZE 1929
SVAZEK II

45

Василь Сімович:

Історичний розвиток
українських (здрібнелих та згрубілих)
чоловічих хресних імен
із окремішньою увагою на завмерлі
суфікси.

V PRAZE 1931
NÁKLADEM VÝBORU I. SJEZDU SLOVANSKÝCH FILOLOGŮ
TISKEM STÁTNÍ TISKÁRNY V PRAZE

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ:

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК
УКРАЇНСЬКИХ (ЗДРІБНІЛИХ ТА ЗГРУБІЛИХ) ЧОЛОВІЧИХ
ХРЕСНИХ ІМЕН ІЗ ОКРЕМІШНЬОЮ УВАГОЮ
НА ЗАВМЕРЛІ СУФІКСИ.¹

Для студій над українськими хресними йменами використовувано досі тільки словники, чи Желехівського (Belić), чи Грінченка (Роман Смаль-Стоцький), тим не диво, що в відповідних працях брак історичної перспективи. Що ж до праці Мікльосіча (Denkschriften, X., Відень, 1860, ст. 215—330), то вона й застаріла, й не уважає сучасного ономастичного матеріялу, а й давній обмежується тільки на літописи та правничі акти західноруські, надруковані до 1838. р. Образ розвитку укр. (здрібнелих та згрубелих) хресних імен можуть дати тільки архівні матеріяли (літописи; галицькі й волинські грамоти XIV—XV в.; молдавські грамоти XV—XVI в.; описи королівських земель XVI—XVII в., понадруковувані в «Жерелах до історії України» т. I—VIII та в «Архіві Юго-Западної Росії» VI, VII; козацький реестер після Зборівської умови з 1649. р., з 37.000 чоловічих імен та прізвищ і т. д.).² Використаний ізвідтіля деякий ономастичний матеріял увійшов уже почасти до инчих праць (чол. імена власні на -о, «Праці Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Мих. Драгоманова у Празі», науковий збірник I, 1929, ст. 305—369 й окрема відбитка, ст 1—70; чол. ймена на -но, -хно — «Збірник праць Комісії для виучування історії укр. мови» т. I, Укр. Акад. Наук, Київ, 1930) — тут цікавить нас доля чоловічих (здрібнелих та згрубелих) імен хресних у загалі.

Слав'янських імен власних наші джерела виявляють — мало, а й ті, що є, появляються в них, іздебільшого, в повній формі (є здрібнілі на -ко, пор. Володарко, Володимирко).

Із давніх імен-прикметників живе ще в XVII. в. (з ріжними наростками) небагато: Малъ (Коренный, к. р. 14 . . .; Малець Ляпуновъ к. р. 156; Малюта Краковка, к. р. 34 і т. д.), Білий (у формі:

¹ Через те, що праця своїм обсягом заняла б що-найменше яких 5—6 аркушів друку, подаю в неї тільки витяг, супроти первісного, що його надруковано для З'їзду, поширений. В. С.

² У нас скорочення: ЖУР, АЮЗР, к. р. і т. д.

Б'лякь Єрмаченко, к. р. 206 . . .), Чорний (у формі: Черня Петренко к. р. 49; Чорнишъ Нечипоренко к. р. 84 . . .), Милій (у формі: Милай Бутъ, к. р. 244; Милашъ Петренко, к. р. 14 . . .), Мізинний (Мизынъ Мазниченко, к. р. 29 . . .), Радій (Радунъ Жданенко, к. р. 51 черк), Молодій (у формі: Молоданъ Настенко к. р. 156 брасл . . .).

Таксамо з імен-імеників: Біда (у формі: Бѣданъ Гончаренко к. р. 156 брасл.), Бог (у формі: Богунъ Лашенко к. р. 35 черк . . .) — але тепер уже вони відомі тільки як прізвища.

Те саме відноситься й до ймен-дієприкметників (*passivi*). Такі ймена, як Жадан (дуже часте), Бажан (Нагурненко, П'ягуленко, Маков'єнко . . .), Ждан (часте), Продан (Самовський, к. р. 174 . . .), Богдан (дуже часте), всі вони, крім останнього, що й досі живе в колах інтелігенції, тепер уже прізвища.

В історії української ономастики маємо до діла передусім, якщо тепер майже не виключно, з церковними хресними йменами. Чужі формою, незрозумілі щодо змісту грецькі й старожидівські (єврейські) хресні ймення від XII. в. український народ перероблює, звязуючи їх із українськими творивами (Мих-но, Кузьм-ище, Мих-айло, Дан-ило), надає їм то здрібнілу, то згрубілу форму при помочі відповідних творил (формансів). Здрібнілі форми хресних імен можуть ізчасом у свідомості народа відчуватися й нездрібнілими (пор. уже в XIV—XV в.: Степан воевода молдавський — і Стецько воевода молдавський; князь Федір — і князь Федько й т. д.) й уживатись одне побіч одного в повній (чужій, хоч ізукраїнізованій) формі і в скороченій, здрібнілій — різними наростками. Процес такого перетвору тягнеться XIV—XVII в., як довго уряд (польський, молдавський) до цієї справи не встригає, й як довго відповідного авторитету не здобуває собі церква. Протягом XVIII і в XIX в. справа сильно міняється: чужа (московська, на зах. землях — австрійсько-польська), зорганізована, світська й церковна (православна моск., уніятська), влада домагається офіціальних, давніх церковних хресних імен у документах, наслідком чого поволі наступає окниження народніх назв. Через те велика сила наростків, що ними цілі століття народ витворював собі свої хресні ймена — завмирає і, врешті, цілком і пропадає.

Ясна річ, що загин багатьох форм хресних імен стоїть у тісному звязку з помітним явищем заникання деяких суфіксів у українській мові взагалі. Тим то й пояснюється, що в наших часах кількість іздрібнілих форм (і згрубілих, збільшених) хресних імен супроти того числа, яке подають нам архівні матеріали, й супроти

кількості їх у в інших слав'янських мовах, н. пр., у чеській, сербській, навіть польській, де ще ці наростки живі — і т. д. — дуже невеличка.³

І. Зі здрібнілих наростків (первісно середнього роду) в матеріялах XII—XVII в. находимо такі:

-ко, з ріжними поширеннями пня: -очко [Климочко к. р. 181; Демочко, коз. р. 285...]; -ечко [Тыщечько, Васечько, АЮЗР VII₁, 104, 116...]; -ойко [Юройко, к. р. 18...]; -енко <-енько [Ющенко Солодовниченко, к. р. 181, Мисенко Горбатий, к. р. 155... — не прізвища];

-но (дуже частий наросток; власне, треба мати на увазі виділений форманс -хно, пор. Михно, Пахно, Пихно...);

-я (прасл. *ęt, що додається хоч до пня скороченого ймення [Хроля к. р. 173, Захаря, к. р. 170...], хоч до пня ймення, поширеного ще инчим наростком [Курилча, к. р. 187; Пилипча, к. р. 11 і т. д.];

-ьо, що появляється в західніх землях (Галичина, Поділля) аж у XVI ст. (Стасьо ЖУР I 116, Матьо ЖУР I 154, Махньо ЖУР II 145...) і зберігається досі тільки на заході України.

З цих творил наросток -но в цій функції вже не словотворчий (останки таких творив це — прізвища); наросток -енко дуже живий, але для творення прізвищ; -еня появляється спорадично на Лівобережжі (Гриценя), -я (-яти) в іменах здрібнілих — уже невідоме.⁴

Чоловічі здрібнілі творила, відомі від XVII ст. такі, як -ок (Дмитроць АЮЗР VII₂ 116, Петроць АЮЗР VII₁ 113...; Павлючок, к. р. 104, Костючок, к. р. 311...), й тоді рідкі, поширення не зазнали (Васильок на Полтавщ., Іваночок, збірка Головацького).

³ Порівняння зроблено з тим матеріялом хресних народніх імен, що їх містить на ст. 548—563 IV. том «Словника української мови», зредагованого Б. Грінченком. На жаль, матеріял далеко неповний, та тільки повнішого збору хресних імен — нема.

Ще одне. Розбираючи поодинокі суфікси хресних імен із історичної перспективи, можна завважити, що хоч деякі з них і відомі в інших слав'янських мовах (-oš, -aj і т. д.), то повстання таких імен не все однакове, що, н. пр., в укр. мові вони склалися фонетичним шляхом, зате в інших мовах на їх утворення впливали інші процеси (скорочення слів, якась аналогія, чи асоціаційні процеси). Тай не все те саме назверх іздрібніле ймення в укр. мові має те саме джерело повстання, що в інших мовах (пор. укр. *Stax* та поль. *Stach*, де укр. вийшло фонетично з церковного, чи грець. «Євста-ей», польське, це — скорочене слав'янське *Stanislav*). Дискусія з останнього приводу між Брікнером (A. f. sl. Ph. XXVII, ст. 117, критика на І. т. Вондракової порівняльної слав'янської граматики з р. 1906) та Вондраком (див. 2. вид. його порівн. грам. з 1924 р., ст. 632) — тільки підтверджують цей наш погляд.

⁴ Про ці останні ймена трактують дві згадані на початку праці; зокрема про -ьо див. «Іменики на «о» — «Праці», стор. 361—364, відб. ст. 59—62.

Зате сильно словотворчі й досі наростки *-ець* [Ходорець АЮЗР₁, VII 104, Лукіянець АЮЗР VII₁ 150, Семенець, к. р. 169, Якимець ЖУР III 319 . . .] та *-ик* (Павликь АЮЗР VII₂, 604, Костыкь, к. р. 295, Луцикь, к. р. 40 . . .) — на заході, одначе, дуже часті у прізвищах.

Дуже поширені від XIV ст. хресні ймена на *-ь*, себто, на *-сь, -нь, -ць, -дь . . .*, наростки, що додавались до скорочених імен (Дасій — Дась ЖУР III, 319 . . ., Василь — Вась, пор. Васько ЖУР I, II, 17 . . . і далі: Йоаникій — Гась ЖУР III, 371, Конон — Кунась ЖУР III, 324 . . ., Хведір — Хвесь, к. р. 327 . . .; Зиновій — Зінь, к. р. 176 . . . і далі: Григорій — Гринь, к. р. 115, Семен — Сень, к. р. 138, Прокіп — Пронь ЖУР III, 371 . . .; Яків — Яць, к. р. 34 . . ., Лука — Луць, к. р. 154 . . . і далі: Гриць, к. р. 163, Михайло — Миць, к. р. 303, Трохим — Троць ЖУР. III, 321 . . .; Федь, к. р. 179 . . .; Константин — Кость, к. р. 117; Михайло — Михаль, к. р. 117) — й досі дуже улюблені.

Але ж майже вийшов із ужитку наросток *-х*, що подибується в XVI в., утворившись із визвуку скорочених імен хресних, які мали в перших складах *-х* (Михайло — Мих ЖУР III, 80, Захарій — Зах ЖУР I, 159 . . .), і що сплутувався з наростком *-сь* (Мих — Мись ЖУР I, 17, Мах — Мась ЖУР I, 2, Стах — Стась ЖУР I, 105 . . .). Таке *-х*, під впливом форми здрібнілого наростка — *ько* могло переходити в *-ш*, а наслідки були такі, що з часом повиділювалися окремі наростки:

-аш (Іван — Івах, Івашко — Івашь, к. р. 102; Хведір — Педашь, к. р. 147; Гаврило — Гаврилашь, к. р. 165), — і далі: Кунашь, к. р. 153 . . ., Петрашь, к. р. 118 . . ., Осташь, к. р. 179 і т. д.);

-ош (Лев — Левошь, к. р. 329, пор. Левошъко АЮЗР VII₁, 105; Ярмолай — Ярмош, к. р. 292 . . . і далі: Миклошь, к. р. 175, Бартошь, к. р. 36 — це останнє, може, й під польським впливом . . . — тут помагала асоціація з такими фонетично утвореними скороченими йменами, як *Дорош, Ярош, Тимош*, що утворились із церковних Дороей, Ероей, Тимооей, укр. Дорохій — Дорош, Ярохій — Ярош, Тимохій — Тимош);

-иш (Гаврило — Гавриш, к. р. 142, Томишъ Хмельницький, к. р. 1 . . . і далі: Лавришъ, к. р. 26, Кирило — Куришъ, к. р. 54, Артишъ —, пор. Артишенко, к. р. 11, Малишъ, к. р. 142 і т. д.);

-уш (Андрій — Андрушъ, к. р. 102, Яків — Якушъ, к. р. 126, Петро — Петрушъ, к. р. 96 і т. д. — пор. асоціацію до таких імен, як *Труш*, утворених фонетично: Трофимъ > Трохим > Трух > Труш . . .).

З цих одділених наростків живий іще тепер тільки наросток *-аш* (Андріяш, Ілаш . . .), при чому багато таких імен хресних поробилося вже прізвищами; нарост. *-иш, -уш* — появляються спорадично

(Груш — Григорій, Павлиш — Павло), *лош* як наросток — загинув.

Жіноче закінчення *-а*, чи зі здрібнілим наростком *-ка*, в чоловічих хресних іменах, що їх повстання пояснюється хоч а) урізуванням слів на наголошеному складі (пор. гуцульське: *Па́* — Павле, *vos. sing.*), хоч б) охотою поглузувати собі з когось, переводячи ім'я до жіночого роду, чи в) певним одтінком песливості звязаної взагалі з жіночністю, з жіночим родом, чи г), нарешті, анальогічною появою «а» за грецькими йменами, такими, як *Сава*, *Акила*, *Кузьма*, *Хома* — такі закінчення, дуже живі ще в XVI—XVIII ст., пор. Штепа́ Тарасенко, к. р. 154, себто, Степан; Никá Ямбонський = Никандер, Никандро), к. р. 165, Серга́ Кочуенко, к. р. 116, Демá Карисченко, к. р. 174, Костя́, к. р. 235... і т. д., то знов.: Костка, к. р. 167, Лучка, к. р. (дуже часте), Іовка Данисенко, к. р. 7, Штепка, к. р. 151 — в західніх українських землях тепер уже майже невідомі — вони обмежуються тільки на декілька ймен, таких, як: Ярема, Олекса, Микола, Микита... Коли ж вони живуть іще в Наддніпрянщині, то це діється під впливом улюблених таких форм у мові російській. А проте такі творива треба вважати все ще таки не за вимерлі.

Те саме треба сказати про наростки *-уша*, *-аша*, *-иша*, пор. Матюша (дуже часте ймення в XVII в), Митюша (Шостъ), к. р. 32, Петруша (Богдановичъ), к. р. 44...; Власій — Улаша (Лунченко), к. р. 159...; Гриша (Лунченко), к. р. 32... Вони живуть іще й досі в тих самих околицях, хоч у дуже обмеженому числі (пор. Климентій — Клиша).

Зате такі здрібнілі й песливі наростки, як *-ша* (Конон — Кунша Калиненко, к. р. 73, Фока — Фокша, к. р. 177, Кирило — Кирша Павленко 287, Єфрем — Преша Скочуенко, к. р. 324 і т. д. — пор. серб. *Jovša*, *Mikša*),

-да, широко поширений у Чехів (зі значінням іздрібніння, пор. *Venda*, *Tonda*...), у Поляків (із відтінком ізневажливості, пор.: *klechda*), наросток відомий іще на Україні в XVI—XVII в. (Іван — Ванда, к. р. 174, 179... здрібн. *Wandyo* ЖУР IV 257, *Wandzio* ЖУР IV 247...; Григорій — Гринда, к. р. 139, Олександро — Санда, к. р. 174... вже тепер зовсім невідомі,⁵ таксамо, як наросток

-та (Єпіфаній — Пахта Гриченко, к. р. 181, Мануйло — Манта Кгрехъ, к. р. 318 і т. д.). Щодо песливого наростка *-юта*, *-ута*, такого популярного ще в XVII ст. (пор. Иванюта, к. р. 117, Сенюта, к. р. 78, Панюта Атаманъ, к. р. 195, Васюта АЮЗР VII₁, 605, к. р. 273, Яцута,

⁵ Проф. В. Щербаківський чув у селі Романівці на Київщині ім'я «Микода», але з селян ніхто не вмів йому цього ймення пояснити.

к. р. 53, Захарія — Харута, к. р. 284...) — то він відомий тепер іще тільки у прізвищах.⁶

2. З наростків зі значінням ізгрубілости, збільшення, що з них деякі відомі вже в XII в. (пор. Кузмище Киянинъ під р. 1175. Іп. літ.), а то й у пізніщих часах (пор. Карпище АЮЗР VII₂, 182, Ісисько ЖУР III 303, Сависько, к. р. 201), — наші історичні документи знають доволі багато, а саме, крім названих:

-ан, -ян (пор. суч. жебран, дідуган — Петранъ, к. р. 170, Θεодоръ — Педанъ, к. р. 142, Трофимъ — Труханъ, к. р. 199, Семьянъ, к. р. 154 і т. д. . . . тут грала ролю асоціяція з такими йменнями, як: Степан, Дем'ян);

-ун (пор. старцун — Θεодосій, Θεодор — Фесунъ, пор. Хвесь, к. р. 297, Войтіх — Войтун, к. р. 179, Савунъ, к. р. 62, Богунъ Лашченко, к. р. 35 — перейшло у прізвище, й т. д.);

-он, асоціяція до — Антон, Ясон, або до скороч. Созон, Левон, к. р. 198 (Трухонъ, к. р. 112, Войтонъ Стецовъ сынъ, к. р. 188; Тиронъ Дудиченко, к. р. 91 і т. д.);

-ин, асоціяція з жіночим присвойним наростком, що звязувано знову з браком самостійности чоловічої, із «жіночою спідницею», — з другого боку, пор. церк. Логвин, Акиндин (Власій > Влас, Влах — Улашинъ Возненко к. р. 136, 116 . . . , Фенинъ Кондратенко к. р. 61, Курило — Куринъ Асавульській к. р. 2 і т. д. і навіть Калина — Калинъ Кузбынко к. р. 333). Сюди б належав і наросток

-их (немов чоловік жінки, не навпаки), пор. Хведь, Хведиха — Chwedich ЖУР III, 283, Мал, Малиха — Malich ЖУР III, 283 і т. д.

Всі ці наростки тепер у функції творення хресних чоловічих імен не знані, але ж заkostenіли у прізвищах, досить частих у всіх українських землях. Таксамо неживі вже в іменах хресних на західніх землях наростки:

-ук, -ак (Костюкъ к. р. 109, 13 . . . 135 . . . ; Костякъ к. р. 217; Павлюкъ Лысый к. р. 157, Грицукъ Савенко к. р. 35; Конон—Конакъ к. р. 41, 44 . . . , Степакъ Чаленко к. р. 107, Ёвпор, Ёвсихій — Ёвпакъ Пикуленко к. р. 109, Ёрмій — Ёрмакъ Гученко к. р. 22) — асоц. до: тупак, дурак . . . , церк. ім'я *Киріяк*; — на заході вживається його для прізвищ, на сході рідкий — Васюк);

-ай, яй, пор. бородай, горлай — Федяй (Хведір) Григорьевичъ к. р. 222, Ничай (Николай) Юрченко к. р. 284, Устай (Іустинъ) Симоненко

⁶ Названий приклад у Грінченка — з історичного роману Куліша «Чорна Рада».

к. р. 328, Трихвай (Трифонъ) Жваненко к. р. 284 . . . асоціяція — до скороч. ім'я «*Михай*» к. р. 240, 254 . . . — знаний і досі (й то рідко) — у прізвищах;

-*ій* (пор. плаксі́й, бабі́й — Корнѣ́й Клименко к. р. 248, Іовтѣ́й (Евтихій) к. р. 59, Пантелѣ́й Євенко к. р. 329, Іваній к. р. 169; Іван, Вахно — Вахнѣ́й Полугодченко к. р. 150 і т. д.,⁷ асоціяція — *Онуфрій, Купрій* . . .);

-*ир* (збільш. пор. багатир — Стахир Постойко к. р. 190, Малирѣ́ Иващенко р. к. 16 . . . асоц. — *Порхвир*);

-*им* (пор. отець — вітчим, брат — побратим, щось гірше, ніж основне слово — Стахимѣ́ Мокроничѣ́ к. р. 217, Устимѣ́ Деменко к. р. 329 . . . асоціяція — *Максим, Юхим, Яким*);

-*ух* (пор. свинтух, лежух — Артюхѣ́ к. р. 28, 35 . . ., Іванухѣ́ к. р. 166, Андрухѣ́ к. р. 327 . . . асоц. — *Явтух* < Євтихій);

-*ах, -ас* (пор. лежаха, простяха . . . дурнас, лобас — Кунахѣ́ < Кононѣ́ Мартышенко к. р. 330, Кунасѣ́ Даниловѣ́ к. р. 190) — наростки, крім -*ій* (Корній) та -*ух* (Андрух), у цій ділянці зовсім уже мертві, деякі з них (-*ан, -ун, -ин, -ак, -ук, -ай, -ир, -ах, -ас*) подібуються у прізвищах (Курилас, Курах із «Курило», Любас . . .).

Те саме відноситься й до жіночих ізгубілих наростків, що їх уживали колись і для творення чоловічих хресних імен; вони або загинули або живуть у прізвищах:

-*иця* (Курило — Куриця Хоменко к. р. 140, Хома — Хомица Володовскій к. р. 186 . . .);

-*ина* (пор. учителяна — Педорина Дрозденко к. р. 134 . . ., Фесина Гринченко к. р. 180, Іванина Михненко к. р. 240 . . ., Василина Ігнатушенко к. р. 104 . . ., Івашына Іваненко к. р. 20, Яцына Карпенко к. р. 17, 113 . . . і т. д.);

-*аха* (пор. бідолаха, — Яків, Куба > Кубаха Асауль к. р. 196 . . .);

-*ура* (пор. танцюра . . . — Степура Васченко к. р. 16, Порфирій — Перпура Яременко к. р. 96, пор. прізвище першого видавця Енеїди з 1798.

⁷ Цікаво, що цей наросток, під впливом такої пропорції:

Андрей : Андрій (фонет.) = Корній : Корней,
Тимотей : Тимофій (фонет.)

подібуються і в формі немов би то книжного -*ей*, так, що ми мусимо зазначити й наросток -*ей*, що декуди зберігся й досі. В XVI—XVII вв. здибаємо досить часто ймення на -*ей*: Корней Романченко к. р. 23, Юрей Пушкаревичѣ́ к. р. 10, Купрей Шустенко к. р. 75, Стафѣ́ній Пупченко к. р. 102 (контам. з Евстаѣ́й і Стефаней) і т. д.

р. Парпура, Курило, Куць — Куцура к. р. 165 і т. д.) — всі вони вже не словотворчі для чоловічих імен хресних, а позалишалися у прізвищах (Сениця, Грицина, Петлюра = Петрура), а тільки ще *-ина* живе на Лівобережжі та декуди в Галичині у прізвищах, як і перші три (Сениця, Степура) й т. д.

Розслід чоловічих хресних імен дає змогу поробити такі висновки про їх долю в українській мові:

1. Через історичні умови укр. мова не поширила й не розвинула системи хресних імен на слав'янській основі в такій мірі, як це бачимо в інших слав'янських народів.

2. Система хресних українських імен склалася на грецьких та старожидівських (єврейських) іменах, які укр. мова поперероблювала на свої на основі своїх звукових і словотворчих законів.

3. Між тими йменами бачимо в XIV—XVII вв. багато здрібнелих та згрубілих імен, що творилися відповідними здрібнілими та згрубілими суфіксами, які в мові існували, достроюючись механічно до вивуку тих імен, що вже склалися в мові, при чому у процесі витвору та розвою поодиноких імен велику роль грали скорочування, чи врізування імен.

4. Від XVIII в. ми бачимо повільне вимирання деяких суфіксів, при чому причиною цього вимирання могли бути різні фактори історичного характеру:

а) вплив зорганізованої уніятської на заході, російсько-православної церкви на сході, її боротьба з народніми формами хресних імен,

б) брак у нас окремої народньої традиції, що культивувала б свої поперероблювані ймена, як свій власний витвір (інтелігентська верства, поросійщення та попольщення її, влучення її до традицій польських чи російських),

в) завмирання самих суфіксів у первісній їх функції (нар. *-но*, *-хно*, *-да*, *-ош* і т. д.; наслідки — що хресні такі ймена в цій формі костеніли, ставали йменами родовими, прізвищами, при чому розвивалися з цих імен нові прізвища — всякими іншими суфіксами, як ось Махно, Махнович, Махновський; Дорош, Дорошевич, Дорошкевич і т. д.),

г) суфікси, що звязувалися у свідомості з розумінням родового звязку з батьком (*-енко*, *-ук*, *-юк*), вміру розвитку потреби докладнішої диференціяції роду — почали вживатися для творення — прізвищ,

г) та найважливіша причина, здається, лежала в самому з а н и к а н н і за завмиранні деяких суфіксів узагалі або в обмежуванні їх уживання.

5. Деякі з таких імен, головню з жіночим закінченням, уступали у свідомості місця таким творилам, що вказували на чоловічий рід (н. пр., ім. на -о в міру їх розвитку).

6. Згрубілі наростки в іменах хресних з а н и к а л и з н о в, бо ймена такі могли робитися о б р а з л и в и м и (-ина, -ух, -ура, -я, -еня, середній рід) — у прізвищах затримувалися, бо прізвище такої образливості не вносило, маючи на селі менче значіння, ніж хресне ймення; тай так із часом первісне значіння суфіксів затиралося — у прізвищі.

7. Бувало ще й таке, що здрібнілі первісно наростки деколи т р а т и л и дещо зі здрібнілости або переставали відчуватися здрібнілими, пор . у свідомості західнього Українця такі паралелі: Лесь, Лесьо — Лесько, Юрко, Ілько, Левко.

8. Зі здрібнілих наростків залишалися тільки ті, що звязувалися в и р а з н о з п е с л и в і с т ю, зі здрібнінням д и т я ч и х і м е н: -сь, -зь, -нь, і т. д. — тим і пояснюється м е н ч а їх кількість ув укр. мові в порівнянні з инчими слав. мовами, де були инакші умови культурні, національні (традиція).

STÁTNÍ TISKÁRNA

V PRAZE.